

Raport științific

privind implementarea proiectului în perioada octombrie – decembrie 2015

Romans 1 by 1. Incursiune în populația Daciei și Moesiei romane

PNII-RU-TE-2014-4-0488

Această perioadă de debut a proiectului nostru a fost dedicată în cea mai mare parte organizării echipei, configurării cadrului necesar dezvoltării cercetării în anul următor și demararea proceselor de construire bazei de date și de introducere a primilor indivizi în ea.

A. Realizarea metadatei

Realizarea metadatei bazei de date a fost unul dintre cele mai importante obiective ale proiectului – esențial în același timp demarării și dezvoltării celorlalte etape și activități. Baza de date este complet funcțională la adresa romans1by1.com, însă în momentul de față accesul este condiționat de deținerea unui user name și a unei parole, lucru normal într-o etapă atât de timpurie a demersului nostru.

În continuare, vom descrie pe scurt arhitectura bazei de date. Primul tabel care trebuie completat este fișierul sursă – *Inscripții*. Pentru început, fiecărei inscripții i se alocă un cod sursă format din 5 cifre și un simbol/acronim al numelui provinciei (D pentru Dacia, MS pentru Moesia Superior, DAL pentru Dalmația, etc.) – așa că avem, de exemplu, 00001MS. Tabelul Inscripții are câmpuri cu text, precum și liste cu valori. Astfel, avem serii/șiruri de text pentru: *Expresii relevante*, *Detalii stilistice*, *Caracteristici/trăsături atipice*, *Observații*, *Locul descoperirii*, *Locul de proveniență*, *Proveniența/originea numelui antic*, *Data/intervalul de timp* și *Legături externe*. Chiar dacă suntem conștienți că o parte a datelor (*Data/intervalul de timp*) ar fi putut beneficia de pe urma unei standardizări, în acest punct am optat pentru o mai vastă posibilitate de exprimare și adaptare. Alte informații vor fi completate folosind lista de valori, pentru acestea standardizarea fiind mai potrivită: *Tipul inscripției*, *Limba*, *Materialul*. Pentru acestea vom folosi vocabularul Eagle¹, pentru că oferă un limbaj deja standardizat.

¹ <http://www.eagle-network.eu/resources/vocabularies>.

Tabelul cu *Coordonate* leagă fiecare inscripție cu latitudinea și longitudinea locației de proveniență pentru a o putea plasa pe hartă.

Bibliografia inscripției a fost concepută pentru a face posibilă extragerea de liste bibliografice selective sau complete. Astfel, un tabel normalizator include toate titlurile bibliografice menționate și la care se face referire; printr-o listă de valori se poate selecta *Abrevierea bibliografiei*. Referința exactă este prezentată și detaliată în următoarele șiruri de cuvinte: *Detalii* și *Comentarii*. Bineînțeles, toate datele sunt legate de Codul Inscripției, selectat tot dintr-o listă de valori.

Numai după documentarea în mod corespunzător a sursei se poate accesa tabelul principal și cel mai complex, *Date personale*, care reprezintă fișa/fișierul fiecărei persoane create. În acest punct, fiecare intrare reprezintă o atestare epigrafică unică a unui individ, un ID unic fiind generat, care va ajuta la interconectarea respectivei persoane cu celelalte componente ale bazei de date și cu celelalte intrări. Asemenea, persoana este legată manual de sursă folosind o listă de valori a codurilor inscripției. În cazul în care o persoană este atestată în mai multe epigrafe, fiecare atestare va figura ca o nouă intrare și îi va fi asignată un ID unic. Acesta va fi dublat în timpul procedurii de legătură de un ID comun pentru toate instanțele aceleiași persoane.

Tabelul de *Date personale* a fost creat pentru a deține o largă varietate de informații oferite de epigrafii, iar structura sa s-a dovedit, până în această zi, destul de stabilă. Totuși, la nevoie el poate fi extins pentru a cuprinde orice fel de informație nouă. Un prim set al variabilelor sale sunt conectate prin nume: *Praenomen*, *Nomen*, *Cognomen/Nume personal*, Numele Tatălui/Stăpânului, *Agnomen*, *Signum*, în care fiecare are și o listă asociată cu Etnicitatea, în timp ce *Agnomen* și *Signum* sunt legate de *Observații*. Alte date se referă la *Natione*, *Etnicitate*, *Origo* și *Domus* – dacă și la modul în care apar menționate în inscripții. Cum deja s-a menționat, o parte a informației va fi înregistrată chiar dacă se poate deduce fără a fi neapărat înscrisă în sursă: Genul și Statutul juridic (deși cei servili sunt deseori literalmente înregistrați). Pentru cei din urmă am optat pentru o casetă de selecție, care, odată marcată/bifată deschide posibilitățile disponibile. Restul câmpurilor permit înregistrarea unor informații suplimentare în funcție de fiecare caz în parte: *Ocupație*, *Collegium*, *Zeități*, *Vârsta (la moarte)*, *Detalii despre viață/moarte* și *Observații*.

Câmpul referitor la *Ocupație* necesită atenție specială, pentru că are Codul *Ocupației* asociat; în măsura în care încercăm să propunem o codificare a ocupațiilor/profesiilor romane, bazat pe și prin adaptarea modelului de clasificare HISCO. Dacă o clasificare și codificare brută bazată pe HISCO ar putea fi doar o provocare ușoară, identificarea unui

model teoretic s-ar putea dovedi a fi o misiune mult mai elaborată. Ceea ce ne propunem este să construim ”metadata” pentru a codifica profesiile romane atestate în piatră și a analiza cât de realistă poate fi această clasificare. La fel ca și în cazul altor câmpuri de normalizare prezente în componentele sursei bazei de date, Codul ocupației a fost implementat pentru a ajuta la administrarea mai rapidă a unor eșantioane mici și medii (până la câteva sute de persoane) în vederea publicării de rezultate preliminare, care sunt vitale pentru diseminarea proiectului și pentru sprijinul financiar ulterior al acestuia.

Două variabile importante pentru statistică și prelucrarea datelor sunt *Dedicat de* și *Dedicat pentru/lui*, care atestă relația individului înregistrat cu inscripția și cu alte persoane menționate în aceasta. Ambele apar în forma simplă a unor casete de selecție.

O altă căsuță de selecție care ar avea nevoie de explicații suplimentare este *Later*. Baza de date a fost concepută pentru persoane civile din clasele de mijloc dar, câteodată, acestea sunt asociate în inscripții cu militari sau reprezentanți ai elitei. În acest caz, trebuie să înregistrăm un minim de informații și despre acestea din urmă, pentru a putea construi o imagine mai amplă a persoanelor asupra cărora ne focusăm. Când selectăm *Later*, automat se deschide Status, pentru ca apoi să se deschidă următoarele opțiuni sub forma unor casete de selecție: *Senator*, *Cavaler*, *Magistrat local*, *Decurion*, *Preot imperial*, *Sclav imperial*, *Sclav imperial eliberat*, *Personal militar*. Odată selectate, oricare dintre aceste căsuțe deschide o căsuță text pentru *Detalii*; în plus, selecția *Magistrat local* sau *Decurion* deschide o listă de valori cu *Orașe/Cetate/Târg*, în timp ce *Personal militar* deschide lista de valori pentru *Rang* sau *Unitate*. În timp ce membrii elitei sau personalul militar vor fi, la timp, adăugați și ei în baza de date, pentru proiectul în curs de desfășurare, statutul lor profesional și social, la fel ca și datele relevante minime în relație cu indivizii înregistrați reprezintă suficientă informație.

În prezent, aceasta este structura tabelului secțiunii de date personale:

Câmp	ID câmp	Tip intrare
Praenomen	rperson_praenomen	Text
Ethnicity praenomen	rperson_eth_praen	Value list
Nomen	rperson_nomen	Text
Ethnicity nomen	rperson_eth_nom	Value list
Cognomen/Personal name	rperson_cognomen	Text
Ethnicity cognomen/personal name	rperson_eth_cogn	Value list

Father/Master name	rperson_father	Text
Ethnicity father/master name	rperson_eth_fth	Value list
Agnomen	rperson_agnomen	Text
Ethnicity agnomen	rperson_eth_agn	Value list
Observations agnomen	rperson_remark_agn	Text
Signum	rperson_signum	Text
Ethnicity signum	rperson_eth_sign	Value list
Observations signum	rperson_remark_sign	Text
Natione	rperson_nation	Text
Ethnicity	rperson_nat_ethnicity	Text
Gender	rperson_rgender_id	Value list
Juridical status	rperson_jstatus	Checkbox. Opens checkboxes: Citizen/Libertus/Peregrine/Slave/ Veteranus (opens Unit/Rank - valuelists)
Tribus	rperson_rtribus_id	Text
Origo	rperson_origo	Text
Domus	rperson_domus	Text
Collegium	rperson_collegium	Text
Occupation	rperson_occupation	Text
Occupation code	rperson_occ_code	Text
Deities	rperson_deity	Text
Age	rperson_age	Text
Details of life/death	rperson_death_details	Text
Dedicated for	rperson_dedicated_for	Checkbox
Dedicated by	rperson_dedicated_by	Checkbox
Inscription code	rperson_rinscription_ids	Value list
Later	rperson_now_stat	Checkbox. Opens checkbox: Status
Status	rperson_status	Checkbox. Opens checkboxes: Senator (opens Details – text)/

		Knight (opens Details – text)/ Local Magistrate (opens Details – text, City – value list)/ Decurion (opens Details – text, City – value list)/ Imperial priest (opens Details – text)/ Imperial slave (opens Details – text)/ Imperial freedman (opens Details – text)/ Military personnel (opens Details – text, Unit/Rank – value lists)
Observations	rperson_observation	Text

În viitor, structura bazei de date se va lărgi pentru a putea găzdui și implicit oferi detalii comprehensive referitoare la structurile preoțești, la elitele provinciale și chiar imperiale (cazurile guvernatorilor, legaților de legiuni etc.) și la ierarhia militară. Momentan, aceste categorii sunt doar schematic reprezentate, deoarece nu au fost foarte prezente în sursele pe care ne-am axat.

B. Completarea bazei de date

Aferentă acestei perioade este și colectarea surselor, prelucrarea lor critică (unde este cazul) și identificarea indivizilor menționați. Procesul de introducere a indivizilor în baza de date a demarat cu provinciile Dacia (mai exact, Dacia Superior) și Moesia Inferior. În prezent, avem introduși în baza de date aproximativ 400 de indivizi din cele două provincii – însă numărul lor crește zilnic. Sursele care au fost prelucrate până acum sunt, în principal, inscripții ocupaționale din întreaga Dacie, inscripții votive din Dacia Superior și inscripții onorifice, agonistice și decrete din Moesia Inferior. Limbile surselor au fost latina și greaca.

C. Concluzii

În timpul scurt avut la dispoziție, membrii echipei au demarat cu succes cercetarea în parametrii pre-stabiliți prin propunerea de proiect. În decursul anului viitor, cercetarea va continua atât prin extinderea bazei de date, cât și prin demararea analizelor bazate pe materialul colectat.